

Jeļena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"

1. daļa: Teosofija un Teosofijas biedrība

1. daļas 1. nodaļa: Nosaukuma nozīme

Jautātājs. Teosofiju un tās mācības bieži sauc par jaunmodīgu reliģiju. Vai tā ir reliģija?

Teosofs. Nē. Teosofija ir dievišķās zināšanas vai zinātne.

Jautātājs. Kāda ir šī termina patiesā nozīme?

Teosofs. Tā ir "dievišķā gudrība", θεοσοφία (teosofija) vai dievu gudrība, kā θεογονία (teogonija) ir dievu ģenealoģija. Vārds θεος grieķu valodā nozīmē "dievs", viena no dievišķajām būtnēm, bet noteikti ne "Dievs" tādā nozīmē, kāda tam tiek piešķirta mūsdienās. Tāpēc tā nav "Dieva gudrība", kā daži to tulko, bet gan dievišķā gudrība – tāda, kāda piemīt dieviem. Šis termins ir daudzus tūkstošus gadu vecs.

Jautātājs. Kāda ir šī vārda izcelsme?

Teosofs. Tas nāca pie mums no Aleksandrijas filozofiem, kurus sauca par "patiesības mīļotājiem", filaletiešiem, no φιλ - "mīlošs", un αληθεια - "patiesība". Vārds "teosofija" datēts ar mūsu ēras 3. gadsimtu, un to ieviesa Amonij Sakas un viņa mācekļi [1], kas nodibināja eklektisko teosofisko sistēmu.

Jautātājs. Kāds bija šīs sistēmas mērķis?

Teosofs. Pirmkārt, iedvesmot mācekļiem un visiem "patiesības cienītājiem" dažas lielas morāles patiesības. No šejienes Teosofijas biedrības pieņemtais moto: "Nav reliģijas augstākas par patiesību" [2]. Eklektiskās teosofiskās skolas dibinātāju galvenais mērķis bija viens no trim viņu mūsdienu sekotāju Teosofiskās biedrības mērķiem, proti, samierināt visas reliģijas, sekas un tautas ar kopēju ētikas sistēmu, kuras pamatā ir mūžīgās patiesības.

Jautātājs. Kā jūs varat pierādīt, ka tas nav sapnis un ka visas pasaules reliģijas patiesībā balstās uz vienu un to pašu patiesību?

Teosofs. Viņu salīdzinošā izpēte un analīze. "Gudrības Reliģija" senos laikos bija vienota, un sākotnējās reliģiskās filosofijas identitāti pierāda identiskas doktrīnas, kas iesvētītajiem tika nodotas noslēpumu laikā, kas kādreiz bija visur plaši izplatīta institūcija. "Visi senie kultūri norāda uz vienas teosofijas esamību, kas bija pirms tiem. Atslēgai, kas atver, ir jāatver viss, pretējā gadījumā tā nevar būt īstā atslēga" (Eklektiskā filozofija). [3]

Skaidrojums:

[1] - To sauc arī par analogijām. Kā profesors A. Vilders (F. T. S.) paskaidroja savā "Eklektiskajā filozofijā", tos tā sauca no visu svēto leģendu un stāstu, mītu un noslēpumu interpretācijas prakses pēc analogijas un korespondences principa, tāpēc notikumi, par kuriem tika stāstīts kā notikušiem ārējā pasaulē, tika uzskatīti par cilvēka dvēseles darbību un pārdzīvojumu izpausmēm. Viņus sauca arī par neoplatonistiem.

Jeļena Blavatska "Atslēga uz Teosofiju"

1. daļa: Teosofija un Teosofijas biedrība

1. daļas 1. nodaļa: Nosaukuma nozīme

Lai gan teosofija jeb eklektiskā teosofiskā sistēma parasti tiek datēta ar trešo gadsimtu, tomēr, ja var ticēt Diogenam Laērtietim, tās avots ir ievērojami senāks, jo viņš šo sistēmu attiecināja uz ēģiptiešu priesteri Pot-Amunu, kurš dzīvoja Ptolemaju dinastijas agrīnajā periodā. Tas pats autors stāsta, ka vārds ir koptu un apzīmē to, kas ir veltīts Amunam, gudrības dievam. Teosofija ir Brahma-vidya, dievišķo zināšanu ekvivalents.

[2] Eklektiskā teosofija tika sadalīta trīs sastāvdaļās: 1) Ticība vienai absolūtai, neaptveramai un augstākajai Dievībai jeb bezgalīgai būtībai, visas dabas un visa esošā – redzamā un neredzamā – saknei. 2) Ticība cilvēka mūžīgajai nemirstīgajai dabai, kas, pateicoties tam, ka tā ir Universālās Dvēseles starojums, ir ar to viendabīga. 3) Teurgija, "dievišķais darbs" jeb dievu darba veikšana; no θεοι, "dievi", un εργειν - "darbs". Termins ir ļoti vecs, taču, tā kā tas pieder pie noslēpumu vārdnīcas, tas netika plaši izmantots. Bija mistisks uzskats, ko praktiski demonstrēja iesvētīti adepti un priesteri, ka, kļūstot tikpat tīram kā bezķermeniskas būtnes, tas ir, atgriežoties pie sākotnējās dabas tīrības, cilvēks var pamudināt dievus nodot viņam zināšanas par dievišķajiem noslēpumiem un dažreiz pat padarīt tos redzamus - subjektīvi vai objektīvi. Tas bija augstākais aspekts tam, ko tagad sauc par spiritismu; bet cilvēku ļaunprātīgas izmantošanas un nesaprašanās dēļ daži to sāka uzskatīt par nekromantiju un kopumā bija aizliegts. Jamblīha teurgijas izkropļotā prakse joprojām ir saglabājusies dažu mūsdienu kabalistu ceremoniālajā maģijā. Mūsdienu teosofija izvairās gan no šāda veida maģijas, gan "nekromantijas" un noraida tos kā ļoti bīstamus.

Patiesa dievišķā teurgija prasa gandrīz pārcilvēcisku dzīves tīrību un svētumu; pretējā gadījumā tas deģenerējas mediumismā vai melnajā maģijā. Amonija Saka tiešie mācekļi, kurus sauca par teodidaktiem, "mācīti no Dieva", piemēram, Plotīns un viņa sekotājs Porfīrijs, sākumā noraidīja teurgiju, bet vēlāk ar to samierinājās, pateicoties Jamvliksam, kurš uzrakstīja šai parādībai veltītu darbu ar nosaukumu "Noslēpumi" sava slavenā ēģiptiešu priestera Abamona skolotāja vārdā. Amonij Sakas bija kristiešu vecāku dēls, un, tā kā dogmatiskā kristietība viņu atbaidīja jau no bērnības, viņš kļuva par neoplatonistu. Runā, ka viņam, tāpat kā Jēkabam Bēmam un citiem diženiem gaišrēģiem un mistiķiem, sapņos un vīzijās atklājās dievišķā gudrība. Līdz ar to viņa vārds - Teodidakt.

Viņš nolēma saskaņot visas reliģiskās sistēmas un, parādot to kopīgo avotu, izveidot vienu universālu doktrīnu, kuras pamatā ir ētika. Viņa dzīve bija tik nevainojama un tīra, un viņa mācība tik dziļa un plaša, ka vairāki baznīcas tēvi kļuva par viņa slepenajiem mācekļiem. Aleksandrijas Klementam par viņu bija ļoti augsts viedoklis. Visi cienīja un godināja arī Plotīnu, Amonija "svēto Jāni", cilvēku ar visdziļāko izglītību un godīgumu. 39 gadu vecumā viņš pavadīja Romas imperatoru Gordiānu un viņa armiju karagājienā uz austrumiem, lai saņemtu norādījumus no Baktrijas un Indijas gudrajiem. Viņam Romā bija filozofijas skola. Viņa māceklis Porfīrijs, kura īstais vārds bija Maleks (helenizēts ebrejs), savāca visus sava Skolotāja darbus. Viņš pats bija lielisks rakstnieks un sniedza alegorisku interpretāciju dažām Homēra darbu daļām. Filaletiešu praktizētā meditācijas sistēma bija ekstātiska, līdzīga Indijas jogas praksei. To, ko mēs zinām par eklektisko skolu, mēs esam parādā Origenam, Longinam un Plotīnam, tiešajiem Amonija mācekļiem. (Skat. A. Vildera "Eklektiskā filozofija").

[3] A.Wilder, "Eclectic Philosophy".